Verkenning van Provincialeweg 16, Driemond
Datum: 22 september 2025
Auteur: Richard Harmanni
Bezoekdatum: 5 juni 2024 (Manon Fonteijn), 19 augustus 2025 (Richard Harmanni en Agnes Hemmes)

Architect: onbekend
Ontwerpjaar: 1901
Bouwjaar: 1901
Ordewaardering: orde 1 (in procedure)

Opmerking
Deze verkenning is door Monumenten en Archeologie gemaakt op verzoek van de eigenaresse van het pand. Het onderzochte object heeft een orde 1-waardering op de (concept) ordekaart *Dorpen en linten*.

Stedenbouwkundige context
Weesperkarspel en Driemond
De dienstwoning (opzichterswoning) Provincialeweg 16 te Amsterdam is gelegen aan de rivier de Gaasp en maakte tot en met 1987 deel uit van het Amsterdamse Waterleidingbedrijf Weesperkarspel, dat – tegenwoordig door Waternet – nog steeds als zodanig in gebruik is. Het grondgebied van het waterleidingbedrijf bevindt zich in de van ouds geheten Gein- en Gaasperpolders die onderdeel uitmaakten van de gemeente Weesperkarspel; een lange- en uitgestrekte gemeente die rond Weesp was gesitueerd. Het was indertijd de gemeente met het grootste grondgebied van Nederland maar had zeer weinig inwoners.
Door de uitbreiding van het nabijgelegen Driemond ligt het huis tegenwoordig nog net binnen de grenzen van het dorp dat vroeger bekend stond als Geinbrug. Binnen de grenzen van Weesperkarspel bevonden zich alleen gehuchten en Geinbrug was daarvan het grootste. In 1961 verwierf Geinbrug de status van dorp en werd de naam omgedoopt tot Driemond. Het dorp ligt namelijk op de driesprong van de waterwegen Gein, Gaasp en het Smal Weesp. Op hoek van het Gein en de Gaasp lag de door Philips Vingboons in 1642 ontwerpen maar in 1770 al weer afgebroken buitenplaats Driemond. Hieraan is de naam van het dorp ontleend. In 1966 is de gemeente Weesperkarspel opgeheven en werd het grondgebied verdeeld over de omringende gemeenten Naarden, Weesp, 's-Graveland en Amsterdam, die het grootste gedeelte tot zich nam. Aanvankelijk gold de toewijzing van dit deel aan Amsterdam voor slechts twaalf jaar. Maar in 1978 kwam dit deel definitief bij Amsterdam. Dit gold dus ook voor het dorp Driemond dat sinds 1987 behoorde bij het gebied van stadsdeel Zuid Oost. Sinds de fusie van Amsterdam met Weesp in 2022 behoort het tot het laatstgenoemde stadsdeel.
De rivier de Gaasp waaraan het huis is gelegen, maakte onderdeel uit van de trekvaart tussen Amsterdam en Weesp, de zogenaamde Weespertrekvaart. Het Zandpad, zoals de Provincialeweg eertijds heette, en de Stammerdijk aan de overzijde, werden voor deze trekvaart gebruikt als jaagpad. Deze belangrijke verkeersader tussen Amsterdam en Weesp was in 1637 aangelegd. Hierbij werd gebruikt gemaakt van de bestaande waterwegen Gaasp en het Smal Weesp en de ringvaarten die door de inpoldering van de Watergraafsmeer en de Bijlmermeer waren ontstaan. Deze vaart werd ook wel 'Keulse vaart' genoemd. Nadat deze vaarwegen evenals de Gaasp waren verbreed ontstond een belangrijke verkeersroute van goederen en passagiers per trekschuiten naar Keulen.
De functie van belangrijke vaarweg verdween door de aanleg van het Merwedekaneel in 1893 die na een verbreding in 1952 tot Amsterdam-Rijnkanaal werd omgedoopt. Het Smal Weesp werd doorsneden en

CONCEPT

de scheiding tussen Driemond en Weesp werd meer manifest. De overbrugging van het kanaal gebeurde door een ijzeren draaiburg die tot de aanleg van de Provincialeweg over het Zandpad in 1938 bleef functioneren. In het laatstgenoemde jaar werd deze vervangen door een hoger gelegen boogbrug, waar vrachtschepen gemakkelijk onder door konden varen.
Driemond onderscheidde zich van de andere dorpskernen in Weesperkarspel door de industrie die zich hier vestigde. De bebouwing aan de zijde van de Provincialeweg bleef nog redelijk landelijk, echter aan de overzijde vestigden zich langs de Stammerdijk diverse fabrieken, waarvan de pluimvee-, vee- en vogelvoederfabriek van P. Sluis de grootste was. Naast de fabrieken was ook het Amsterdamse Waterleidingbedrijf een belangrijke werkgever voor de inwoners van Driemond.

Onderdeel van het Amsterdamse Waterleidingbedrijf
De voormalige dienstwoning, gebouwd in 1901, is gelegen op de hoek de Provincialeweg en de toegangsweg naar het terrein van het waterleidingbedrijf en staat met de rechter zijgevel waarin zich de ingang bevindt, haaks op deze zijweg. Daar de zijweg iets schuin staat op de Provincialeweg, loopt de voorgevel dus niet parallel aan de straat.
De dienstwoning behoorde tot het terrein van het waterleidingbedrijf en is gelegen op een relatief smalle trechtervormige landstrook die het achterliggende terrein verbond met de Provincialeweg. Het terrein verbreedt zich naar achter toe vooral in zuidelijke en gedeeltelijk in de noordelijke richting en wordt geheel door sloten omgeven.
Via een dam met een duiker over de sloot langs de Provincialeweg heeft men toegang tot het terrein. Eertijds stonden hier op de dam twee ijzeren toegangshekken tussen drie gemetselde pilaren. In 1910 werd door het waterleidingbedrijf een verzoek ingediend om de dam te verbreden ten behoeve van de verbreding van het rechter hek dat dubbel zo breed zou worden. Van dit toegangshek zijn tegenwoordig op de dam alleen de twee buitenste gemetselde pilaren bewaard gebleven. De linker hiervan is minder hoog dan de rechter. Aan beide pilaren zit nog een hek vast in geopende toestand. Deze zijn voor het merendeel begroeid. Deze pilaren lijken van latere datum dan 1910. Mogelijk dateren deze van omstreeks 1941 toen een verbouwing plaatsvond in de dienstwoning. Het lage ijzeren hek tussen pilaren aan de voorzijde van de tuin van de dienstwoning dateert uit dezelfde tijd. Oorspronkelijk liep door het smallere linker hek een ijzeren een spoor waarop karren reden die de via het water aangevoerde steenkolen vervoerden naar het voormalig pompgebouw dat toen op stoomkracht werkte.
Naast het huis splitst zich de weg. Het rechter deel van de weg, thans een doodlopende weg, bevindt zich tegenwoordig buiten het terrein van het waterleidingbedrijf en ontsluit de voormalige dienstwoningen van het waterleidingbedrijf die daar in de jaren 1960 zijn gebouwd ter vervanging van de oorspronkelijke in een Engelse cottagestijl opgetrokken dienstwoningen die verder op het terrein stonden. Daar deze woningen net als het huis aan de Provincialeweg in 1987 zijn afgestoten door het waterleidingbedrijf is de toegangsweg tot deze huizen een openbare weg geworden. Daar waar deze weg eindigt bevindt zich achter het hekwerk een achtkantige in 1910 gemetseld gebouwtje met puntdak dat dienst deed als windketelhuisje. Daar het merendeel van de gebouwen op het terrein van het waterleidingbedrijf van Weesperkarspel in de loop der tijd zijn vervangen, zijn het windketelhuisje en de onderhavige dienstwoning de enige oorspronkelijke gebouwen van het complex. Ondertussen rukte de uitbreiding van Amsterdam Zuid Oost steeds meer op, met nu alleen nog het recreatiegebied Gaasperplas als buffer. In feite is Provincialeweg 16 het laatste huis van de lintbebouwing van Driemond aan deze oever van de Gaasp.

Gebouwtype en bouwgeschiedenis in hoofdlijnen
Gebouwtype
Opzichterswoning op rechthoekige grondslag. Het oude deel bestaat uit een deels onderkelderde begane grond en een zolder met vliering onder een zadeldak met ongelijke dakschilden met de nok min of meer parallel aan de Provincialeweg. Rechtsachter springt de gevelwand van de begane grond in ten behoeve van een inpandige portiek voor de ingang. De aanbouw aan de rechterzijde heeft een L-vormige plattegrond en bestaat uit één laag onder licht hellend schilddak.

CONCEPT

Bouwgeschiedenis in hoofdlijnen
Het pand werd in 1901 gebouwd als opzichterswoning op het terrein van het Amsterdamse Waterleidingbedrijf in Weesperkarspel. Uit de bouwtijd dateren het merendeel van het exterieur, een groot deel van de indeling en de interieurafwerking van de voorkamer, gang en trappenhuis op de begane grond en een groot deel van de indeling en afwerking van de ruimten op de zolder. Op het eerste ontwerp uit 1901, waarna het bestek is geschreven, was er linksachter een tweede maar kleinere inpandige portiek en vormde de achterkamer een ongedeelde ruimte die in gebruik was als woonkeuken. Het aanrecht stond voor het venster van de linker zijgevel met links daarvan een kast met glazen deuren en rechts een ingebouwde kast met paneeldeur. Een buitendeur in de achtergevel gaf toegang tot de portiek. Die portiek werd tijdens de verbouwing in 1941 bij het huis getrokken; en een deel van de achterkamer werd afgescheiden voor een aparte keuken. Om zowel wc, de nieuwe keuken als de (verkleinde) achterkamer te kunnen ontsluiten via de gang is deze toen een stukje doorgetrokken.
De dienstwoning is tot de jaren 1980 in eigendom gebleven van het Waterleidingbedrijf. Vanaf die periode begon gemeente Amsterdam een campagne om alle dienstwoningen af te storen. In 1987 is het huis door de huidige eigenaar, die werkzaam was bij het bedrijf, aangekocht.
Na 1987 werd de tussenmuur tussen keuken en de achterkamer weggebroken. In het eerste decennium van de 21ste eeuw werd er aan linker kopse kant een aanbouw gemaakt bestaande uit één woonlaag onder een zadeldak met lichte dakhelling. In de rechter zijgevel is op de begane grond een voormalig venster uitgebouwd tot een rechthoekige erker waarvan het gebogen dak meegaat met de toogvorm van de strekboog boven het oorspronkelijke venster.

Architectonische verschijningsvorm
Exterieur
De gevels van de voormalige dienstwoning zijn opgetrokken uit de baksteen. De gemetselde plint wordt afgesloten door een afgeschuinde waterlijst. Het overkragende schilddak is met rode ongeglazuurde kruis- of bouletpannen belegd. In de voorgevel wordt de dakhelling in het midden onderbroken door een gemetselde dakkapel met licht hellend schilddak. Rechtsachter springt de gevelwand in ter behoeve van een inpandige portiek. Het dak wordt in die hoek ondersteund door een houten pilaar.
De vensters in de voor- en zijgevels zijn tussen natuurstenen dorpels en strekse bogen geplaatst. De vensters in de achtergevel zijn aan de bovenzijde voorzien van strekken evenals de oorspronkelijke keukendeur in de achtergevel. De voor- en rechter zijgevel hebben ter hoogte van de begane grond brede vensters die oorspronkelijk uit dubbele ramen bestonden. De middelstijlen van de onderramen van de voorgevel zijn voor 1975 verdwenen ten behoeve van eenruitsramen. Deze zijn na 1987 weer vervangen door tweeruitsramen. Het venster op de begane grond van de rechter zijgevel is na 1987 uitgebreid met een rechthoekige erker, met respect voor het materiaalgebruik en indeling van het oude venster. Zo gaat het dak van de erker mee met de boogvorm van de strekse boog. Ten behoeve van doorgangen naar de aanbouw tegen de linker zijgevel zijn hier in de jaren 2000 de deur verwijderd, de onderramen van het dubbele venster verdwenen en de opening naar onderen tot vloerhoogte vergroot.
Ter hoogte van de zolderverdieping zijn in de zijgevels en in de dakkapel in het midden boven de voorgevel zesruits draairamen geplaatst. Dit zijn de voorzetramen die hier na 1987 zijn aangebracht. De originele vensters waren in de loop der tijd ontdaan van de oorspronkelijke zesruits indeling.
De sporen en gordingen die onder het overstek van het dak doorlopen zijn voorzien van golvende contouren. De windveren van zowel de zijgevels als die van het dakkapel heb aan de uiteinden een eenvoudige ingekerfde decoratie. De ondersteunende paal van de portiek is ter decoratie voorzien van inkepingen en heeft aan de korte zijde een boogvormige doorgang gevormd door korbeels. Het plafond van de portiek is afgewerkt met kraallatten. Het deel boven de doorgang aan de korte zijde is voorzien van verticale planken. De ingang betreedt men met twee natuurstenen treden. De deur bestaat uit vier panelen, een horizontale boven en onder en twee verticale in het midden. Deze zijn elk voorzien van een glasruitje. Het bovenlicht heeft een roedeverdeling in de vorm een dubbel V (= W). Deze is na 1987 aangebracht ter verwijzing naar de achternaam van de huidige bewoner; Werver. Hierboven bevindt zich een latei van getrokken ijzer die gedecoreerd is met drie ijzeren bloemen.
Resumerend zou men de stijl waarin het huis is uitgevoerd kunnen benoemen als een sobere traditionele stijl met accentuerende sobere details onder het overstek van het dak, de windveren en bij de

CONCEPT

hoekportiek voor de ingang van het huis alsmede in het metselwerk (strekse bogen tegen voor- en zijgevels en de plint met afgeschuinde waterlijst).

Interieur
Wat betreft de plattegrond is er sprake van driedeling die ook tot uitdrukking komt in de drie vensters in de voorgevel. De *indeling* van het huis is, ook op de verdieping, voor een groot deel intact gebleven. In het rechterdeel, dat op de begane grond aan de achterzijde inspringt, bevindt zich een salon. Het middendeel wordt gevormd door de tussenkamer en de L-vormige gang direct achter de voordeur, alsmede de trap naar de zolder en de trap naar de kelder. In het linker deel bevindt zich de woonkeuken. Een hoek hiervan wordt gevormd door een wc en een deel van de gang. De L-vormige gang ontsluit alle vertrekken en andere ruimtes op de begane grond. De *kelder* bereikt men via een houten steektrap met kwart zonder stootborden. De vloer van deze kelder is belegd met bruine geglazuurde plavuizen. Het plafond bestaat uit troggewelven tussen stalen I-balken.
De vloer van de *gang* is belegd keramische tegels uit de bouwtijd, bestaande uit diagonale tegels in een gele kleur met kleine rode en zwarte vierkante tegeltjes op de hoeken. Het geheel is afgewerkt met een band van grijze en zwarte tegels. De plint, doorlopende in de neuten van de architraaflijsten van de deuren, bestaat uit zwart Belgisch hardsteen. De gestuukte wanden zijn voorzien van een lambriseringslijst. De hoeken van de doorgangen zijn voorzien van staven met een puntvormige bovenzijde. De deuren met twee panelen, omgeven door architraaflijsten, dateren evenals het sluitwerk uit de bouwtijd. Het achterste deel van de gang, dat is ontstaan tijdens de interne verbouwing van 1941, heeft eenvoudiger lijsten rond de paneeldeuren. De vloer bestaat hier uit houten delen die na 1987 *trompe l'oeil* beschilderd zijn met het tegelpatroon van het andere deel van de gang. Naast de ingang bevindt zich nog de oude trekbel, die in verbinding staat met een ijzeren trekker tegen de stijl van de portiek. De *voorkamer* ontvangt daglicht via twee vensters, hiervan is die in de rechterzijgevel verbouwd tot erker. Met de paneellambrisering is deze aanpassing ook aan de binnenzijde met veel respect voor het oorspronkelijke interieur aangebracht. Ter weerszijden van de huidige erker bevinden zich ingebouwd kasten. De huidige paneeldeuren zijn gedraaid. Oorspronkelijk waren deze bespannen met linnen en beplakt met behang zodat de deuren in de wand wegvielen. Tegenover de erker bevindt zich een schouw met eenvoudige zwart marmeren mantel uit de bouwtijd. Het stookgat is afgewerkt met keramische tegels die in de hoeken gedecoreerd zijn met groene Franse lelietjes. Waarschijnlijk zijn deze afkomstig uit de fabriek van Tichelaar te Makkum (grote overeenkomst met het type nr 165 in het Makkum Modellenboek Tichelaar). Dit type werd tussen 1900 en 1930 geproduceerd. Het plafond is gedecoreerd met eclectische gegoten gipsornamenten bestaande uit een middenrozet en een perklijst met hoekornamenten. Blijkens een catalogus uit het begin van de twintigste eeuw zijn deze ornamenten geleverd door de firma J.C. Silberling uit Amsterdam (catalogus blad 6, model nr 56). In de *tussenkamer* zijn geen afwerkingen uit de bouwtijd waargenomen. Dit vertrek heeft, afgaande op de bouwtekeningen, nooit een rookkanaal gehad. De *achterkamer* is een ongedeelde ruimte. Er bevindt zich weliswaar een rookkanaal maar een mantel of boezem ontbreken. Ter weerszijden hiervan zitten in deze wand deuren van ingebouwde kasten, deze zijn voorzien van glas-in-lood in art deco stijl. Deze zijn na 1987 van elders ingebracht. Ten behoeve van de aanbouw aan de linkerzijgevel is het venster aan de onderzijde doorgebroken alsmede de voormalige buitendeur van de keuken. De kozijnen zijn wel intact gelaten. In de achtergevel is het dubbele venster na 1987 naar onderen toe vergoot en gewijzigd in openslaande deuren naar de tuin.
Tegenover de ingang begint een *steektrap met twee kwarten*. Het eerste deel van de trap bevindt zich onder het schuine dak van de aan deze zijde doorlopende dakhelling. Na de helling bevindt zich een boogvormige doorgang. Links hiervan bevindt zich een met groeven en afschuiningen gedecoreerde trappaal waaraan de gekromde linker handlijst van het eerste deel van de trap is bevestigd. Deze steunt op smalle gietijzeren spijlen met een ornament in het midden. De balustrade rond het trapgat bestaande uit drie staanders met regels dateert ook uit de bouwtijd evenals de afwerking van de wanden op de *overloop* met kraaldelen. De drie deuren op de overloop zijn voorzien van paneelwerk. De *voorkamer* is eveneens geheel met kraaldelen afgewerkt en deze zijn ook te vinden in de tussenkamer. Behoudens de afscheiding voor een badkamer in het linker (achterste) vertrek is de indeling op de zolderverdieping ongewijzigd gebleven.

CONCEPT

Cultuurhistorische context

De opzichterswoning behoorde tot het terrein van de Vechtwaterleidingbedrijf te Weesperkarspel dat in 1888 in gebruik werd genomen door het Duinwaterbedrijf van de Gemeente Amsterdam. Door structurele tekorten aan water uit het duingebied voor het snelgroeiende Amsterdam wilde men de toevoer aanvullen met water uit de Vecht. Via een innamepunt (prise d'eau) bij Nigtevecht stroomde het water door een aanvoerbuis naar de reinwaterkelders van het waterleidingbedrijf te Weesperkarspel waar het verder werd verwerkt in vijf vierkante bezinkbakken. Ten behoeve van de druk werd het water aanvankelijk in een 70 meter hoge watertoren met stoomkracht opgepompt om vervolgens onder de juiste druk naar Amsterdam te worden getransporteerd. Het systeem was ontworpen door de stadsingenieur J.G. van Niftrik. Of hij ook verantwoordelijk was voor het ontwerp van het gebouw van het pompstation en de watertoren is niet bekend. Wel is zeker dat de ontwerpen voor de zes woningen voor medewerkers en een voor de machinist, alle uitgevoerd in een romantische cottagestijl, geleverd werden door Engelse bouwkundigen. Het project werd namelijk mede gefinancierd vanuit Engeland aangezien men in Nederland niet genoeg investeerders kon vinden. Deze dienstwoningen stonden verder op het terrein in het noordelijke deel dicht bij de watertoren. Deze woonhuizen zijn helaas in 1976 afgebroken toen er onder meer op het terrein een elektrisch pompstation werd aangelegd. De watertoren werd in 1910 vervangen door een klein torentje dat de waterluchtdruk regelde, het eerder genoemde windketelhuisje. Onder dit huisje bevindt zich een reinwaterkelder. Door de leidingen passeerde het water dit windketelgebouw waar eventuele overdruk kon ontsnappen via een groot expansievat. Wat betreft vormgeving heeft het grote verwantschap met het windketelhuisje op het Watertorenplein in Oud West.

In 1929 ging het waterleidingbedrijf in Weesperkarspel ook drinkwater leveren, eerst vanuit de Vecht, maar vanaf 1930 uit de Spiegelplas van Loosdrechtse plassen. Na de oorlog werd het pompsysteem geëlektrificeerd en in 1955-'56 werd een nieuw pompgebouw geplaatst. In 1976 zou op dit terrein een nieuw waterzuiveringsstation geopend worden. Nadat het op stoom werkende pompstation al voor een deel was afgebroken, is deze in de jaren 1970 ook geheel verdwenen. Zodat nu het torentje van de waterluchtdruk en de dienstwoning aan de Provincialeweg de enige overblijfselen zijn van het oude waterleidingbedrijf Weesperkarspel. De naam Weesperkarspel wordt voor dit bedrijf nog steeds gevoerd daarom is deze sinds opheffing van de gemeente het enige dat nog aan de voormalige gemeente herinnert.

In het bestek uit 1901 van de onderhavige opzichterwoning aan de Provincialeweg wordt gesproken over het afbreken van het bestaande huis. Over de voorganger van dit huis is helaas niets bekend, er zijn in tegenstelling tot de andere dienstwoningen op het terrein geen ontwerpen van bewaard gebleven. Waarschijnlijk was de voorganger omstreeks dezelfde tijd gebouwd als de andere dienstwoningen. Volgens het bestek zouden de bakstenen van de voorganger afgebikt moeten worden en gebruikt worden voor de fundering van de nieuwbouw. Voor de vloer van de kelder werden verglaasde vloertegels 1e soort in cementmortel No. 3 voorgeschreven. Dit zijn waarschijnlijk de bruin geglazuurde plavuizen die hier nog altijd liggen. Voor de wc en de gang werden hardgebakken, gele tegels voorgeschreven. Deze liggen nog steeds in de gang met echter gekleurde tegeltjes op de hoeken. Er wordt gesproken over vijf lichtkozijnen 'met middenstijl en met vaste boven- en schuivende onderramen'. De drie lichtkozijnen met draairamen waren bestemd voor de vertrekken op de eerste verdieping. Verder werd voorgeschreven: 'langs beide trappen en langs het trapgat op zolder ronde iepenhouten leuningen dik 5 cM. Diam., bevestigd voor zoover mogelijk aan soliede ijzeren leuningduimen en overigens op eenvoudige trapbalusters.' Er wordt ook gesproken over een ijzeren latei boven de deur die daar nog steeds zit met drie ijzeren bloemen als decoratie. Of de 'blauwe Echtsche pannen 1e soort' zijn aangebracht is de vraag, het huidige dak is met rode kruis- of bouletpannen gedekt. Op de ontwerpen en in het bestek is ook sprake van een loods die op het erf van de opzichterwoning zou worden gebouwd, maar deze is niet meer aanwezig.

Het huis werd indertijd bewoond door de terreinopzichter. Hier kwamen de medewerkers wekelijks aan de deur om hun loon op te halen. Ze werden dan ontvangen in de voorkamer die voorzien was van het fraaie stucplafond. In de jaren 1980 begon de gemeente Amsterdam alle dienstwoningen af te stoten en zo kwam het huis in 1987 in bezit van de huidige bewoners, waarvan de man een medewerker was van het waterleidingbedrijf. Zij hebben het huis zo veel mogelijk in de oorspronkelijke staat laten brengen.

CONCEPT

Conclusie / concept registeromschrijving

Cultuurhistorische waarde
De dienstwoning heeft een belangrijke *cultuurhistorische waarde*, die voor een belangrijk deel zit in de herinneringswaarde. Het herinnert namelijk aan de aanwezigheid van het Amsterdamse Waterleidingbedrijf Weesperkarspel dat hier sinds 1888 gevestigd is. Samen met het (nog) niet beschermde windketelgebouwtje op het terrein zelf, behoort het tot de enige twee bewaard gebleven onderdelen van de oorspronkelijke bebouwing van het waterleidingbedrijf.

Gaafheid
De dienstwoning is relatief *gaaf* bewaard gebleven wat betreft exterieur, de indeling en de afwerking van het interieur. Er is weliswaar in het begin van de jaren 2000 een moderne aanbouw aan de linkerzijde van het huis toegevoegd, maar deze ingreep heeft het karakter van het oorspronkelijke huis niet wezenlijk aangetast (en is reversibel). De recent toegevoegde erker in de rechter zijgevel is in stijl gedaan waardoor deze evenmin het oorspronkelijke karakter aantast. Daar waar in het algemeen veel historische interieurs naar moderne maatstaven te 'hokkerig' worden bevonden en worden doorgebroken, is in deze woning de driedeling behouden gebleven. Wat betreft interieurafwerking betreft de gaafheid in het bijzonder de voorkamer (met onder meer een Silberling stucplafond), de gang, trap en op de verdieping de overloop, de rechter zijkamer en tussenkamer.

Architectonische waarde
Provincialeweg 16 is een representatief voorbeeld van een in 1901 gerealiseerde dienstwoning in een sobere traditionele architectuur met accentuerende details in de afwerking, zoals de sierlijke gesneden gordingen van het sierspant en het laag aflopende dak aan de achterzijde, met geaccentueerde entree. Hoewel het gebouw in opzet eenvoudig te noemen is, is er zeker sprake van een representatieve interieurafwerking in de belangrijkste vertrekken hetgeen ook inzicht geeft in de hiërarchie van de indeling.

Stedenbouwkundige waarde
Het ruim vrijstaande pand is het laatste huis van de lintbebouwing van Driemond aan deze zijde van de Gaasp. Het is hierdoor in zekere zin een belangrijke blikvanger aan de rand van Driemond. Vanuit Driemond komende begint hier de groenstrook die tegenwoordig het recreatiegebied van de Gaasperplas betreft en die zo een buffer vormt tussen de stadsuitbreiding van Zuid Oost en het terrein van het waterleidingbedrijf. Het pand ondersteunt het stedenbouwkundig interessante ensemble van gebouwen aan deze zijde van de Gaasp die alle vrijstaand zijn, een beperkte omvang hebben en een sobere detaillering. Ook de samenhang met het windketelgebouwtje en de restanten van de oorspronkelijke terreinindeling (paden/filter) is vanuit stedenbouwkundig oogpunt van hoge waarde alsmede het gegeven dat de dienstwoning de voormalige ingang markeert van het terrein van het waterleidingbedrijf.

Bronnen en literatuur
H. Kosman, *Drinken uit de plas 1888-1988. Honderd jaar Amsterdamse plassenwaterleiding* (Amsterdam 1988).
Vroeger en Nu-wandeling nr. 11 'Poortwoning Waterleiding', Historische Kring Driemond
Cultuurhistorische Verkenning Driemond, Gemeente Amsterdam (27 februari 2024)
J. Pluis, *De Nederlandse Tegel, decors en benamingen*, Leiden 1997
Historische Kring Driemond, *Schetsen uit de geschiedenis van Driemond en haar omgeving*, dl. 9, Pompstation "Weesperkarspel". Waterleiding Amsterdam
Stadsarchief Amsterdam, toegangen 351 (Archief van de Duinwater Maatschappij), inv.nr 40 en toegang 5253 (Archief van de Gemeentewaterleidingen), inv.nrs 252, 423, 958, 959 en 961

CONCEPT

Beeldmateriaal

Situering Sloterweg 16, met contour, kaart, 2025 (data Amsterdam)

Situering t.o.v. het terrein van het warerleidingbedrijf, kaart, 2025 (data Amsterdam)

Situering t.o.v. het wateleidingbedrijf, luchtfoto, 2023 (data Amsterdam)

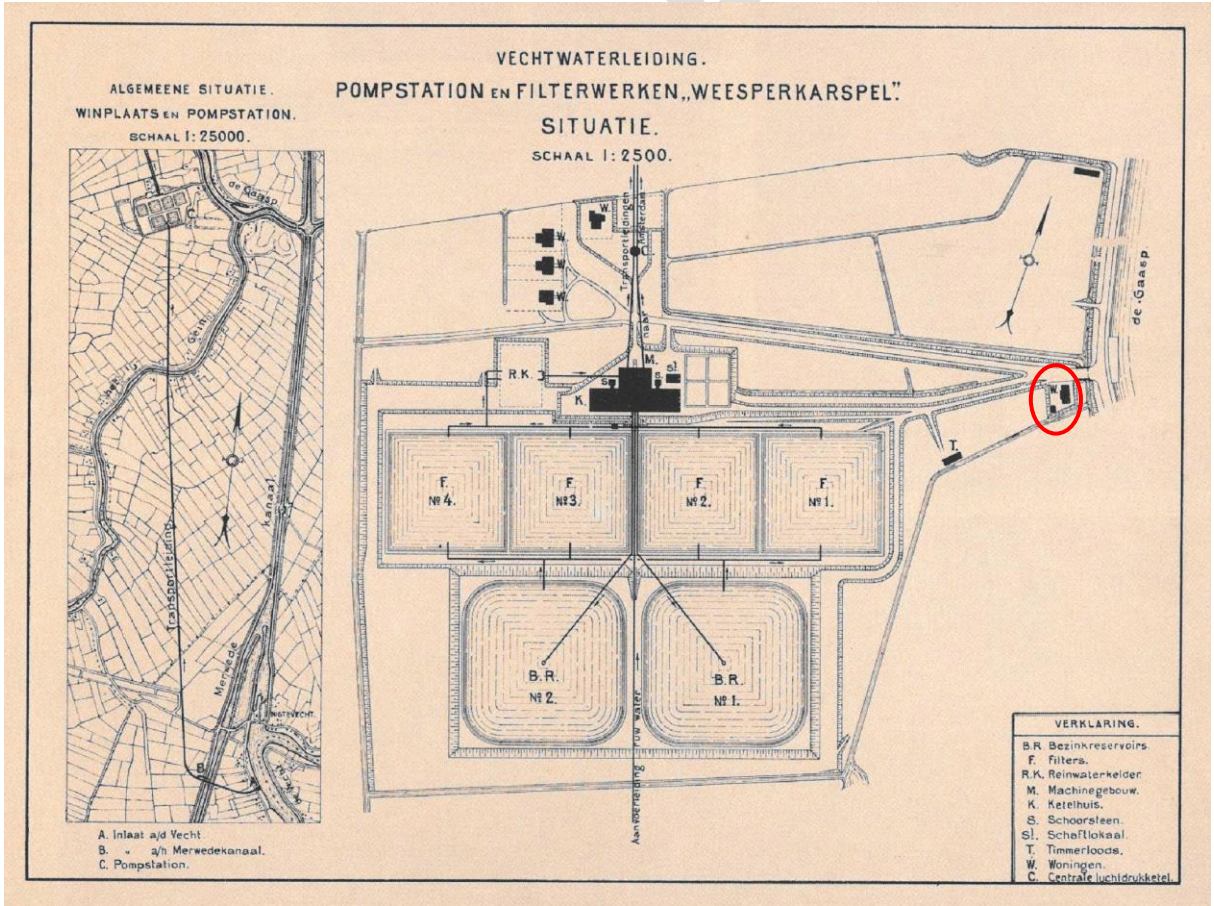

Kaart van het pompstation van Weesperkarspel tussen ca. 1900-1930 met de dienstwoningen aangeduid met een W. Provincialeweg 16 bevindt zich geheel rechts op de kaart (Stadsarchief Amsterdam, hier uit Kosman 1988)

Plaatsing van de gedenksteen in de watertoren bij het pompstation van de Vechtwaterleiding in Weesperkarspel, 28 mei 1886, met op de achtergrond vier van de zeven dienstwoningen (Stadsarchief Amsterdam, beeldbank, ANWK00343000001)

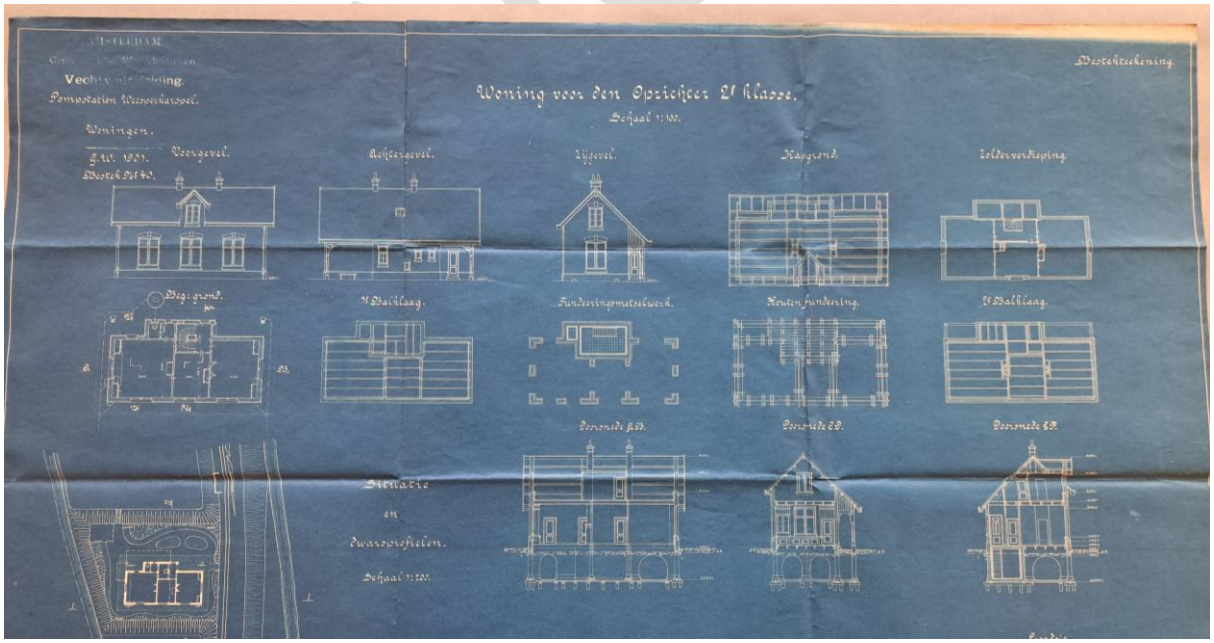

Blauwdruk van bestektekening uit 1901 van Provincialeweg 16 (Stadsarchief Amsterdam, toegang 5253, inv.nr 961)

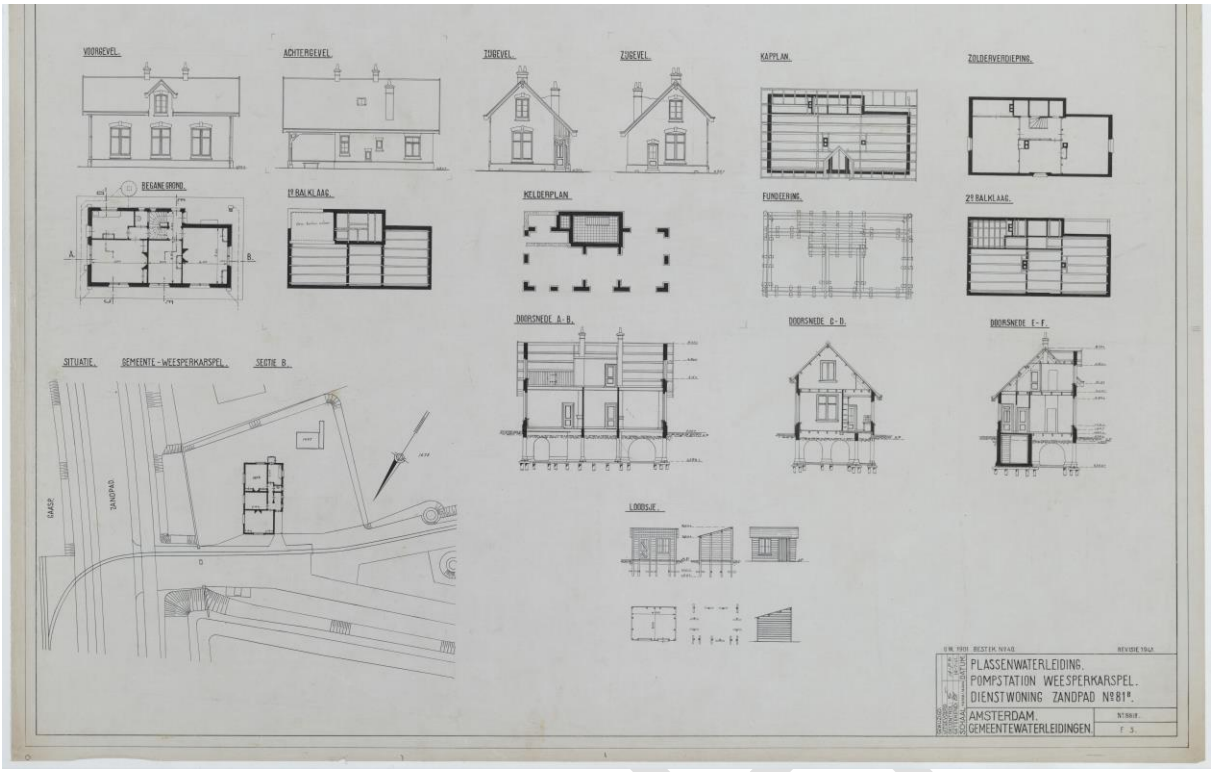

Tekening uit 1941 ten behoeve van verbouwing van Provincialeweg 16 (Stadsarchief Amsterdam, toegang 5253, inv.nr 252)

Provincialeweg 16, Driemond, ca. 1975 (Stadsarchief Amsterdam, beeldbank, Boooooo13429)

Provincialeweg 16, voorgevel, huidige toestand (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Provincialeweg 16, voorgevel en rechter zijgevel (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Provincialeweg 16, achtergevel (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Provincialeweg 16, aanbouw aan de linker zijde, met het metselwerk van de linker zijgevel in het zicht (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Provincialeweg 16, linker zijgevel boven de aanbouw, vanuit de achtertuin (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Gang richting de linker zijkamer (achterkamer), (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Gang richting de salon aan de rechter zijde (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Stucplafond in de salon, waarvan de ornamenten geleverd zijn door de firma Silberling & Co (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Zwartmameren schouwmantel met stookgat bekleed met Makkumer tegels (Monumenten en Archeologie, Manon Fonteijn)

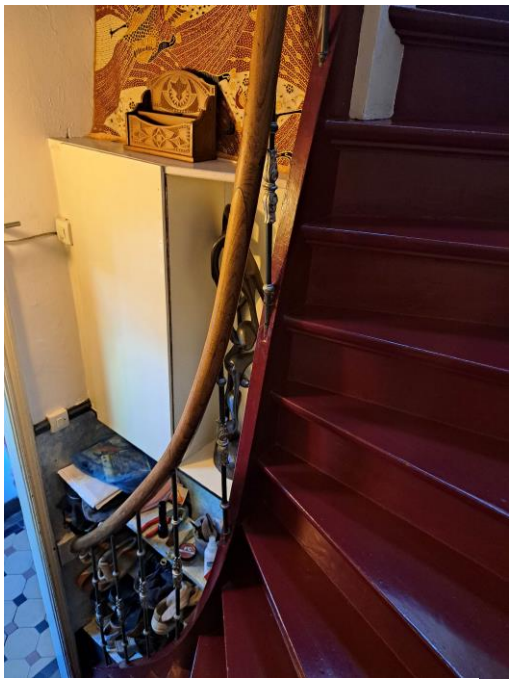

Eerste kwart van de trap naar de zolderverdieping (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

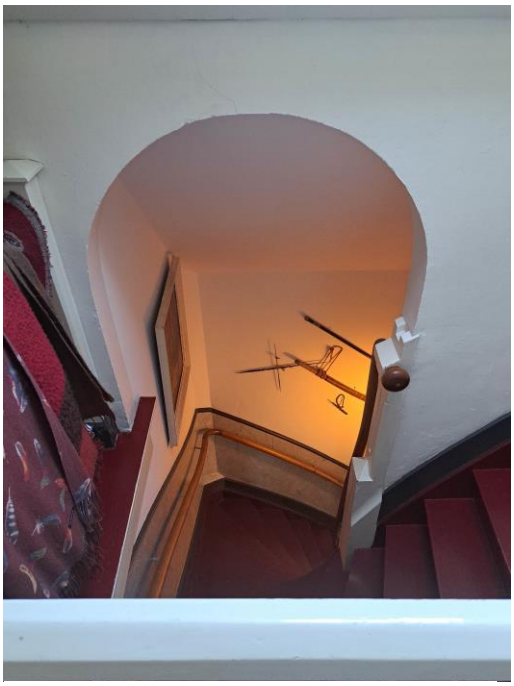

Bovenste helft van de trap naar de zolderverdieping (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Overloop op de zolderverdieping richting de linkerzijde van het huis (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

Rechter kamer op de zolderverdieping met oorspronkelijke afwerking van kraallatten (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

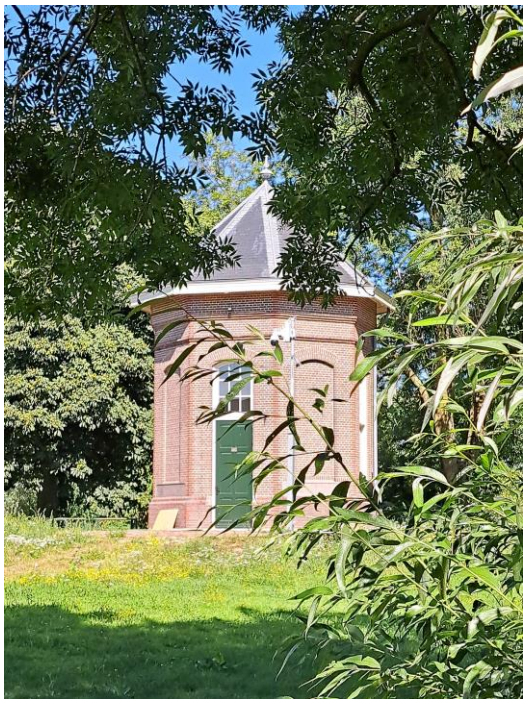

Het windketelgebouwtje op het terrein van het Amsterdamse waterbedrijf Weesperkarspel (Monumenten en Archeologie, Richard Harmanni)

CONCEPT